

A photograph of a man with grey hair and glasses, wearing a dark blue t-shirt with a 'HOZA' logo, leaning over a field of onions. He is looking down at a cluster of white onion flowers. The background shows a vast field of similar plants under a blue sky with light clouds.

Zolang telers tevreden zijn over hun uienrassen, kunnen ze het beste daarmee doorgaan, zegt Kees Hoogzand van Hoza. Hij coördineert de werkzaamheden voor de rassenlijst vanuit de uienzaadbedrijven.

Kees Hoogzand, Hoza Uienzaad:

'Rassenlijst is hulpmiddel voor zoekende telers'

Naam:
Kees Hoogzand (1945)

Bedrijf:
Hoza Uienzaad

Functie:

Samen met vrouw Ria, zoon Jim en diens vrouw Wendy vormt Kees Hoogzand de directie van het familiebedrijf Hoza Uienzaad in Oudendoorn (ZH). Ze zijn inmiddels de vierde en vijfde generatie die het bedrijf runnen.

Bij het coördineren van de uienrassenlijst heeft Kees Hoogzand het voordeel dat hij niet tot de grote, stevig concurrerende firma's op uienzaadgebied behoort. Bovendien is hij een 'ouwe rot' in het uienveredelingswereldje, dat zorgt voor extra vertrouwen. Volgens Hoogzand is het rassenonderzoek én het kwaliteitsonderzoek in de uien van levensbelang voor de sector, want ziekten in het veld en in de bewaring nemen toe. „Daar moet wat aan gedaan worden, want anders gaat het grandioos mis“, zegt hij.

Ziekten in het veld en in de bewaring nemen toe, zegt u. Waar komt die toenemende ziektedruk vandaan?

„Ik vermoed dat het landelijk uitrijden van reststromen hier wel eens een rol bij zou kunnen spelen. Dat gebeurde vroeger niet. Het lijkt mij de grootste risicofactor in de ziekteverspreiding. Vroeger reed een sorteerder het afval uit op een klein stukje land. Dat mag niet meer. Nu gaat het naar de composteerders, naar de vergisters en de fourage. Maar er zitten alleen maar ziektekiemen in, want het is nu eenmaal afval. Landelijk uitrijden van de reststromen van deze producten kan funest zijn voor de teelt van uien in Nederland. We gaan als gehele sector nu onderzoeken wat erin zit en, als er ziektekiemen in zitten, wat we er dan tegen kunnen doen, want verwerkers moeten hun afval hoe dan ook kwijt.“

Speelt de uitbreiding van de teelt ook een rol bij de toename van ziekten?

„Dat is, denk ik, niet de grootste reden. Boeren telen gewoon nog één op vijf of zes, op bedrijfsniveau dezelfde intensiteit als vroeger. Op dit moment is fusarium het grootste probleem. Dat kwam vroeger niet voor. Ons advies is niet te telen waar fusarium zit. Als het toch wordt gedaan, zal het probleem kwadratisch groeien. Sommige rassen zijn minder gevoelig, maar ze hebben het ook. Dus het probleem blijft.“

Is rassenveredeling een redmiddel in de strijd tegen fusarium?

„Ik ben bang dat het het probleem van fusarium niet oplost. Bij De Groot en Slot zijn ze ver met veredelen daarop, maar ze weten dat het ontzettend moeilijk is, moeilijker dan valse meeldauw.“

U bent nauw betrokken bij het onderzoek voor de uienrassenlijst. Wat is het belang van deze lijst?

„Het belangrijkste van de lijst is dat hij telers een handvat biedt als ze niet tevreden zijn over het ras dat ze telen. Het is een heel globale richtlijn, want de keuze hangt in eerste instantie af van het type grond van de boer. Een goed rasadvies geef je dus per situatie en vooral per grondsoort. Bij de proeven voor de rassenlijst ligt alles op dezelfde percelen. Dat geeft dus een globale indicatie, omdat alle rassen op dezelfde grondsoort worden geteeld, maar het is wel een neutraal en onafhankelijk onderzoek. Als dit onderzoek er niet zou zijn, bestaat de kans dat ieder zaadbedrijf zijn eigen propaganda gaat voeren en dat de teler door de wildgroei van rassenlijsten door de bomen het bos niet meer ziet.“

Waar moet je als teler op letten bij de rassenkeuze?

„Op kwaliteit. Veel telers kijken eerst altijd naar de opbrengst, net als bij aardappelen. Kwaliteit komt wel eens achteraan. De verwerker kijkt juist naar de kwaliteit en die zal dus telers een sturend advies willen geven. Daar is de voorkeur eerder bij de harde en huidvaste uien. Als een teler een probleem heeft, legt hij dat vaak eerst bij het ras of het zaad. Als blijkt dat er dan geen andere oorzaken te vinden zijn, is het best mogelijk dat het betreffende ras niet geschikt is voor de grond waarop het wordt geteeld. Dan komt de rassenlijst erbij.“

Wat bepaalt de kwaliteit van de uien?

„De teler bepaalt dat in hoge mate. Ik ken telers die al 42 jaar dezelfde Hoza telen. Je moet pas veranderen als je niet tevreden bent. Deze telers kennen zo'n uienras door en door. Wij geven als bedrijf veel advies, maar liefst aan telers die een ander ras willen. Er zijn genoeg zoekende telers om mee te praten.“

De uienteelt groeit buiten de polders en het Zuidwesten. Is de rassenlijst een goed hulpmiddel voor nieuwe telers in nieuwe gebieden?

„Ja, maar er zijn ook gebieden waar het moeilijk is om uien te telen. Denk aan sommige gebieden in Limburg en Drenthe en landelijk aan percelen die in het verleden alleen maar geschikt bleken voor weiland. Het zijn wel weer schone gebieden. Je hebt misschien minder last van ziektedruk, nog wel, maar de uien worden er minder hard. Als in een gebied te intensief uien worden geteeld, gaat dat meestal niet goed. En zoals gezegd: pas op met de zogenaamde grondverbeteraars, zoals drijfmest, compost en digestaat uit vergisters.“

Welke ziekten vormen nog meer een gevaar?

„Ik denk dan aan insecten. Ritnaalden en maden van de uienvlieg en de bonenvlieg zijn een bedreiging. Bij emelten zie je ook een toename. Met steriele mannetjes kun je de maden van de uienvlieg bestrijden, maar de andere insecten niet. Dat kan een probleem worden, als we geen zaadbehandeling doen met insecticiden, wat ook een nevenwerking op trips heeft. Sommige supermarkten eisen uien uit zaad dat niet behandeld is met insecticide. Daarmee leggen ze wel een probleem bij de teler.“

Hoe ziet het onderzoeksprogramma eruit?

„We richten ons op één hoofdthema. Voor de komende drie jaar is dat kwaliteit. Het is gelukt de handen ineen te slaan met de hele sector samen met Wageningen Universiteit.“

De Brancheorganisatie Akkerbouw steunt vooral gewasoverstijgend onderzoek. Is er financiering voor rassenonderzoek vanuit de BO mogelijk?

„Daar zijn we mee bezig, ook al is het puur gericht

op de uien. WUR heeft een rapport daarvoor opgesteld. Met een pakkend verhaal hopen we meer geld te krijgen voor het onderzoek. Als het met de uienteelt goed gaat, is dat van belang voor de hele akkerbouwsector.“

Hoe is de samenwerking tussen grote en kleine spelers op de rassenlijst?

„De verdienste van de uienrassenlijst is dat er voor al die spelers ruimte is. De kleine spelers hebben specialistische ervaring. Dat geldt voor ons als Hoza en ook voor de andere kleine familiebedrijven. Slechte rassen zijn er niet meer. Je merkt dat het samenwerken aan de rassenlijst en het opzetten van het kwaliteitsonderzoek met familiebedrijven naast wereldspelers best moeilijk kan zijn. Bij grote bedrijven lopen beslissingen over veel schijnen. Wij kunnen na kort overleg als familiebedrijf snel zeggen wat we gaan doen.“

Koprot was de afgelopen jaren een groot probleem en het had volop de aandacht van het onderzoek. Weten we daar nu voldoende van?

„In het koprotonderzoek bereikten we eerder al verbetering. Met tijdig bestrijden van de schimmel hadden we al een slag gemaakt, al is het probleem soms ongrijpbaar. De besmetting met koprot schijnt al in juni te gebeuren. Daarna is het afhankelijk van het weer hoe de ziekte zich ontwikkelt. In een droge zomer heeft de schimmel niet de kans zich te ontwikkelen. Door het loof niet te kort te klappen, zodat de hals niet open komt, kun je een latere infectie voorkomen. Bij te kort geklapt uien kan zelfs in de bewaring nog infectie optreden. Er zijn nog wel dingen tegenstrijdig bij koprot. Zo bleek in tegenstelling tot adviezen dat in de praktijk bij een langere velddroogperiode minder koprot voorkomt.“

En snel drogen in de cel, helpt dat bij koprot?

„Ik ken een boer zonder kachels die op buitenlucht droogt en weinig problemen met koprot heeft. Er is geen paniklare oplossing, maar in de vroege zomer met de juiste fungicide spuitens werkt in ieder geval wel.“

Wat zijn punten van aandacht voor de uiensector behalve ziekten en rassenveredeling?

„Er wordt gemiddeld veel te laat gerooid. Kale uien zijn niet het gevolg van het ras, maar van te laat rooien. Ik zie wel eens dat de uien nog beregend worden als er totaal geen groei meer in zit. We hebben genoeg bewijs dat dit geen zin heeft. Alle zaadbedrijven zeggen: 'Rooi op tijd.' Het kan wel eens een slecht najaar worden, dus verkom dat je wacht tot het ideale moment voorbij is. Vorig najaar was zo'n voorbeeld. Door heel slechte weersomstandigheden konden veel gewassen zeer moeizaam worden gerooid. Dit voorjaar zag je de gevolgen ervan. Er is veel structuurschade. Ik denk ook dat veel machines te zwaar worden voor de grond. De druk per vierkante centimeter mag dan wel laag zijn, maar de totale massa zorgt echt wel voor verdichting van de ondergrond. Dit jaar zie je dat duidelijk terug in de uien door aantasting met bacterierot en geelverkleuring door zuurstofgebrek.“ ■